

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Iosephi Speranzæ, Congregationis Oratorii Fanensis
Presbyteri, Scripturæ Selectæ**

Speranza, Giuseppe

Coloniæ Agrippinæ, 1659

119. Res Dei non curiositate, de subtilitate ratiocinationis, sed humili
intellectus captivatione intelligi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44265

homo toti Congregationi iudicium suum A
præferat, tanquam ipse solus habeat spi-
ritum Dei? Quasi peccatum ariolandi est, re-
pugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle ac-
quiescere.

1. Reg. 25.

D. Bern. de
prac. & disp.

Idemmet Bernardus alibi in hæc verba
notat durissimam contumaciam cervicis
ejus, qui nolit acquiescere, quod est prop-
rij iudicij. Non acquiescere, inquit Bern-
nard. se nolle acquiescere, quod est
odiosa pertinaciæ, & contumeliæ non
ferendæ. Hoc autem inde est, quia quod
tales iudicant, & quod intelligunt, hoc
cecu primam, ac summam æstimant veri-
tatem. Et quod ipsis videretur, inquit
Balduinus, quasi sacrosanctum adorat.
Ceui idolum venerantur suummet iudi-
cium, quod dicit Hebræus: Quasi pecca-
tum ariolandi rebellio, & idolum transgredi.

Bald. in hunc
locum.

Hebr.

Abul. q. 24.

Ubi ex valde scientifica argumentandi
ratione, ut hic notat Abulensis, colligi-
tur odium, quo Deus hoc vitium prole-
quitur, & ejusdem gravitas. Ut enim
docet Aristot. 8 Ethic. Optimus actus
virtutis opponitur maximo vitio, &
minimus habitus virtutis opponitur
minimo vitio. hoc est, quando aliqua vir-
tus excellit omnes alias virtutes in boni-
tate, tantò vitium sibi oppositum excellit
omnia alia vitia in malitia. Si igitur ac-
quiescere Deo, & hominibus sapientibus, D
est magna virtus, nolle acquiescere ma-
gnum erit vitium. Quod à vitio, cui si-
mile est, maxime comprobatur: est enim
quasi peccatum ariolandi, quod, secun-
dum Card. Hugonem, est super aras in fi-
bris, seu in ulois animarum veritatem
futurorum inquirere, quod simul, & se-
mel superstitionis est, ac idololatriæ. Ex
quo patet huius vitij gravitas, quod penè
simile sit gravissimo idololatriæ sce-
leri.

Arist. 8.
Ethic.

Hugo Card.

Hoc vitio in primis laborant, qui no-
lunt captivare, ac redigere intellectum
in obsequium Christi, qui que in rebus fi-
dei evidentiam perquirunt; quam
quia nesciunt invenire, non
credunt.

Speranza Scriptura selecta.

Res Dei non curiositate, ac subti-
litate ratiocinationis, sed hu-
mili intellectus captivatio-
ne intelligi.

PUNCTUM CXIX.

IN Isai, juxta Septuag. Nisi crederitis, Isa. 7.
non intelligetis; hoc est, nisi prius Dei Sept.
verbis fidem adhibueritis, non intel-
igetis. Res revelatæ, antequam intelligen-
tur, creduntur.

Suam doctrinam, sui que cognitionem
communicaturus Moyse Deus: Ne appro-
pries, inquit, huc, solve calcamentum de pedi-
bus tuis. Præceptum hoc variè à Patribus
interpretatum est. Ad rem Bernardus: In-
volucra pone carnalium cogitationum,
si accedere concupiscis. Theod. Rup. Hu-
go Vist. Cajet. Corn. à Lapide ad litte-
ram: Moyse discalceari præcepit Deus,
quia per modum naturæ, audacter, cu-
riosè, ac parum religiosè ad illud perferen-
dum mysterium accedere visus est.
Solve, inquit, calcamenta de pedibus tuis;
hoc est, majorem reverentiam exhibe,
idque, ut moris est, calceorum detractio-
ne testare, simul que, ac semel omni te na-
turalis rationis juri cedere ostende. (cal-
ceorum detractio utrumque significat in
Scriptura, Josue 5. Ruth. 4.) sicque my-
steria intelliges, quæ ille solus intelligit,
qui terrenis rationibus renunciatis, hu-
militer in divinum obsequium abnegat
intellectum.

Exod. 3.

Moyse cur sol-
vere calceos

justus.

Theod.

Rupert.

Hugo Vist.

Cajet.

Corn. à Lap.

Ecce Deus magnus, inquit Job, vincens
scientiam nostram. Jerem. 32. Magnus consti-
tutio, & incomprehensibilis cogitatu. David:
Mirabilis facta est scientia tua (tui) ex me
(præ me.) Hieron. Super me est scientia, &
excelsior est. Chrysost. Mirum in modum ex-
celsior est, & non potero ad eam. Hebr.
confortata est, & non potero ad eam. Hebr.
propriè est, Elevata est, & non potero ad
eam, supple attingere, vel pervenire.

Job. 36.

Jerem. 32.

Psal. 138.

Hieron.

Chryf.

Hebr.

Inco: nati-
rales vires su-

perant res di-
vina.

Olim Sponsa quædam, quasi aculo-
rum

A a a

rum

Cant. 6.
Septuag.
Hebr.

um curiositate, dum Sponsam intueri posse arbitrabatur, audivit: *Averte oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt.* Sept. *Averte oculos tuos è regione mei, quia ipsi avolare fecerunt me.* Hebr. *Me superare fecerunt*, supple, omnem tuum captum. Communis loci expositio est, Sponsam juberi hic demissius sapere; nec velle majestatis esse scrutatrice, aut oculis humana rationis contendere, ut eum videre, quem nemo vivens (immortificatus) aut vidit, aut videbit: quia quanto magis in eum defigit oculos; tanto eum magis incomprehensibilem intelligit. *Accedet enim homo ad cor altum, & exaltabitur Deus.* Sic Ambros. Theodor. Tres Patres, Cassiod. Gregor. Philo Carp. Beda, Rub. Ansel. *Averte oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt.* q. d. Claude, claudere oculos, nec me clarè videre præsumas: nam qui plus præsumit, suo cæco visu plus lumen amittit.

1. Cor. 9.

Res fidei revelatas comparat Apostolus lacti: *Tanquam parvulus lac vobis potum dedi.* Vidisti parvulum sugentem lac? ut clausis oculis fugit? Sic & lac candoris fidei, & veritatis rationalibus clausis oculis sugendum. Effectum procul dubio suum sortietur; scilicet, te evitiet, vives ex eo: (*Iustus ex fide vivit.*) nec opus evidentia.

Psal 130.
David non fuit scrutator majestatis.
Hebr.
Cajet.
Chald.

Ut talis parvulus David! *Neque elati sunt oculi mei, neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.* Basil non supercilia contraxi neque cervicem extendi, ut caparem, quæ nimirum sunt supra caput. *In mirabilibus supra me.* Hebr. *In separatis à me.* Si non humiliter sentiebam. Cajet. *Si non aquavi, & flere feci animam meam.* Chaldæ. *Si non posui manum ad os (ut parvulo fieri solet), & scire feci animam meam, donec audirem verba legis.* O sapientem infantulum, qui non vult sapere, plusquam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem!

Esdra diviosissimè repressa.
4. Esd. 4.

Non patitur hujus vitæ status, ut arcuorum divinorum evidentia fruamur, incapaces nunc evidentie sumus. Hanc olim Esdras peroptabat, sed respondit, inquit, ad me Angelus; *Excedens excessu*

cor tuum in saculo hoc, & comprehendere cogitas viam Altissimi? Vade, pondera mihi ignis pondus, aut mensura mihi statum venti, aut revoca mihi diem, quæ præterit. Et respondi, & dixi: *Quis natorum facere potest, ut me interroges de his? Et dixit mihi: Tu, quæ tuæ sunt tecum condolentia, non potes cognoscere, & quomodo poteris vas tuum capere Altissimi viam?*

Gloriabatur quondam Isaias, se Deum vidisse: *Vidi Dominum,* inquit, *super solum excelsum, & elevatum.* Præclare certe tecum actum est, & Propheta, præcipuo honore effectus es: sed, amabo te, quid vidisti? quid circa illum conspexisti? quæ facies ejus? *Seraphim,* inquit, *stabant super illud, sex ala uni, & sex ala alteri, duabus velabant faciem, non propriam, sed Dei,* inquit Origenes, *Orig. homi. ex voce, paravi, ambigua ad faciem, vel in Isa. Dei, vel ipsorum Seraphim. Et duabus velabant pedes, non proprios, sed Dei: exordium enim Dei ignotum est; & novissimum non comprehenditur. Quid igitur, & Propheta, vidisti? Vidi, Deum non posse videri, nec comprehendendi. Vidi Dominum super solum excelsum, & elevatum. Quam ob causam, ait Chrysostomus, cum dixisset excelsum, adiecit elevatum? Ut cathedram incomprehensibilem significaret. Velabant ergo facies suas, sic legit etiam Chrysostomus, ne ipsum Deum aspicerent, non enim se dignos esse existimabant, qui altissimam illam Dei majestatem mererentur, ideo excludebant splendidissimum radium è throno procedentem, quod summum splendorem, & immentem gloriam aspicere non auderent, & suam erga Deum reverentiam, & religionem demonstrarent. Simul autem hæc Seraphim, dum caput proprium, pedesque proprios velant, alisque velant, ejus typum præferunt, qui verè proprium abnegavit judicium, quo promptus, paratusque sit, pedibus sese, currere, & volare in divinam sententiam, ac revelationem.*

Chryf. hom. 2. in c. 6. 1. a.

D. Gregorius ad illa verba Ezechielis *D. Greg. 33. de suis quatuor animalibus loquentis: Moral. 2. Cum fuerit vox supra firmamentum, stabant, Ezech. 3. & sumittebant alas suas: Alas demittunt, inquit, quia cum internam vocem divina*

na sa-

na sapientiae audiunt, quasi volatus sui alas deponunt, quia videlicet ipsam veritatis altitudinem minus contemplari posse cognoscunt.

Job. 26.
D. Greg. 17.
Moral. 15.

Hoc idem optimè ad illa verba Job: *Qui tenes vultum solis sui, & expandit super illud nebulam suam.* Solij ejus vultus teneatur, quia à nobis in hac vita Deus plene cognosci non potest. Rectè per Psalmistam dicitur: *Caligo sub pedibus ejus*; quia non in ea claritate ab inferioribus cernitur, qua in superioribus dominatur. *Ascendit enim super Cherubim, & volavit.* Cherubim quippe plenitudo scientiae dicitur, proinde super plenitudinem scientiae ascendisse perhibetur. & volasse, quia majestatis ejus celsitudinem scientia nulla comprehendit. Volavit igitur: quia longè in altum ab intellectu nostro se rapuit. Volavit super pennas ventorum, quia scientiam transcendit animarum. Qui posuit tenebras latibulum suum, quia dum infirmitatis nostrae obscuravit caligine, per ignorantiam nostram nobis absconditur, ne à nobis modò in aeterna, & intima claritate videatur.

Cant. 8.

Unde ei, & in Canticis Canticorum à Sponsa dicitur. *Fuge dilectè mi, fuge, ac si diceret: Tu, qui ex carne comprehensibilis factus es, ex Divinitate tua intelligentiam nostri sensus excede, & in te ipso nobis incomprensibilis permane. Tene: ergo vultum solis sui, qui majestatis suae potentiam mortalibus abscondit. Et expandit super illud nebulam suam, qui proculdubid & cor nostrum ad quarendum sublevat, & tamen occulta moderatione agitur, ut ipsa requisitionis suae immensitate reprimatur.*

Job. 26.

Joan. 2.

Psal. 138.
Cant. 3.

Hæc incomprehensibilitatis nebula, lux nostra est. *Et lux in tenebris lucet.* In hac caligine sita est mentis serenitas, in hac nocte intellectus illuminatio. *Et nox illuminatio mea.* Per hanc quærebat illa dilectum suum: *Per noctem quæsi vi, quem diligit anima mea.* Jam & sub umbra federat, nunc per noctem quærit, ut cæca prorsus obvoluta caligine visibilia, & invisibilia pertransiens, ut poreft, ut capax est, teneat eum.

A In hac nocte collectans eum Angelo Gen. 32. Jacob, ubi nervus femoris ejus emarcuit. *Jacob nocte lu-* hoc est, ubi ratio carnalis, cessi, Deum, *Et hunc est typus* quantum fas est, videre meruit. Hanc lucorur, qui *Et hunc est typus* quam fuisse cupiditatem, coactumque sci- *Deum in hac* endi divina, Deumque videndi, ostendit *vita voluit* ipsa nominis, aut melius dixerim, nomi- *scire.* num interpretatio, *Jacob & Israël*, hoc est, *Hebr.* luctator, ut Deum videat. Ostendit etiam, quòd Angelum Dei personam gerentem percontatus est Jacob: *Quod est nomen tuum?* Ubi Theodoretus: In hoc non solum responso frustratus est, sed etiam oburgatur tanquam excedens metas naturae (nò enim debem⁹ velle alta sapere sed sapere ad sobrietatē) cognovit nihilominus Deū, quantum sicut. Sed quo medio? Abnegatione, humiliationeque sui intellectus, sui que ipsius mortificatione

B *Oseas: In fortitudine sua directus est cum Angelo, servit, & rogavit eum.* Emarcuit nervus femoris ejus, altero claudicavit pede, quæ omnia, & singula dicunt abnegationem. Qui sicut rogat, ut doceatur, tam appetitum sciendi, tum proprii ruditatem ingenij sponte fatetur. Doce me, iterum edoce: nondū capio, quæro, edoce. Nervus femoris est robur carnalis rationis, pes alter humana ratio, ille emarcescat, in hoc verò, ne quis subsistat (ut Deū intelligat) opus est. Quid mirum, si post talem, ac tantam abnegationem, *Ascendit aurora*

C *Oseas 12.* O quam verum id! Dominus dixit, ut habitaret in nebula. In 2. Paralip. Cumque com- *3. Reg. 8.* *2. Par. 7.* plesset Rex Salomon fundens proceres, ignis descendit de celo, & devoravit holocausta, & stellas, & majestas Domini (vel juxta Septuaginta) *Sept.* & gloria Domini implevit domum, nec poterant Sacerdotes ingredi templum Domini, ed quod implevit majestas Domini templum Domini. Quærit Abulenſis, quanam hæc esset *Abulen. ibid.* majestas? Concludit: fuisse nebulam, sive *8. & 10.* nubem, in qua, ceu signo visibili divinæ *Lyran. &* præsentiae, Deum adesse constabat. *Marian.* *Dei majestas* *nube tegebatur.* *Dei majestas* *nube tegebatur.* Hinc non poterant Sacerdotes, hoc est, non audebant ingredi templum Domini, reverebantur enim divinam præsentiam, nec audebant ingredi in illam nebulam, ne

quodammodo viderentur audere tangere ipsum Deum.

Et sumo. Cur? Huc facit quod Sacerdos thuribulo fumum ad eum excitabat, ut torus fumea illa nube obtegeretur, quasi diceret: Contestor, me nihil de Deo comprehendere, nihil humana ratione complecti, nihil oculis naturalibus videre. Sic D. Leo. Succubar humana infirmitas gloriae Dei, & in explicandis operibus ejus imparem se semper inveniat, laboremus sensu, haereamus ingenio, deficiamus eloquio, bonum est, ut nobis parum sit, quod etiam recte de Domini majestate sentimus.

1. Reg. 19. D Greg. Elias cur pallio caput obvolvitur Hoc certe sibi voluit Elias, dum ipsum Deum praesentens, pallio caput obvolvitur. De quo Gregorius: Sibilum audire est aliquid tenuiter de Divinitate gustare, post auram tenuis sibilum vultum suum Propheta pallio operit, quia in ipsa contemplatione veritatis, quanta ignorantia homo tegatur agnoscit. Vultum namque pallio operire, est mentem consideratione propriae infirmitatis velare, ne audeat altiora se quaerere.

Et merito: quod enim quisque altius ad rerum divinarum cognitionem assurgit, eò magis, quam distet à perfectione comprehensionis agnoscit. Ut is qui longius in Oceanum progreditur, semper profundiora invenit: sic etiam, qui altius in Dei mysteria penetrat, eò altiora, difficilioraque detegit, densioresque tenebras offendit. Quare Salomon: *Dixi: Sapiens efficiar, & ipsa longius recessit à me multo magis, quam erat, & alia profunditas, quis inveniet eam?*

Ecc. 7.

Hinc supra jam dicta animalia, & Seraphim stabant, & volabant, quia in eo vastissimo Divinitatis Oceano, & stabant, & ab una ad aliam divinam perfectionem volabant.

Ezech. 1. Isa. 6.

Hinc ille, quidnam Deus esset, interrogatus, primò diem unum, deinde duos, postmodum tres dies ad cogitandum sibi dari postulavit: quod quò magis in ea cogitatione versaretur, eò minus, quid Deus esset, inveniret. Nec sane mirum: Deus enim, ut verissime

A à Davide dictum est, *Posuit tenebras latibulum suum*: ut cum quis defixa mentis acie ipsum per contemplationem intueri studeat, statim velut caligine quadam sese circumfusum sentiat, atque ex divinae majestatis omnem mentis captum superantis consideratione, ad profundissimam quandam humilitatem erudiat. Quod eleganter, & ingeniosè simul nobis ostendit. Nyssenus, cum, quid hinc significetur, exponit, quòd Moyses Deum in primà visione in luce vidit, in secundà autem eundem non nisi in nube, & caligine conspexit, ex quo hujusmodi doctrinam elicit. Veritatis cognitio lux est, à quibus primò percepta est, verum mens hominis ad meliora semper procedens, quantò magis ad Dei speculationem accedit, tantò magis perspicit, quòd divina natura invisibilis, & incomprehensibilis sit: nam cum reliquit non solum omnia, quae sensu percipiuntur, verum etiam cuncta, quae mente conspiciuntur, ac semper ad interiora progreditur, tunc caligine undique circumlepta, in invisibili & incomprehensibili Deum videt. In hoc enim consistit vera Dei cognitio, in hoc est ejus visio, ut videas, quòd videri non possit, quòd omnem cognitionem ejus cognitio excedat. Hæc ille.

D In hac itaque caligine positum est *Sapientia vera men, in hac inscitia vera manet sapientia. in inscitia pe- Quoniam non cognovi litteraturam, introibo sita est. in potentias Domini. O sapientem! & felicem ignorantiam, qua plus intelligimus, quam tota Aristotelis, ac Platonis Philosophia! Ex nox illuminatio mea. Nox ista omni humano die splendor est. Nox, quae spoliat Aegyptios, (intra sese includens, ac secum ducens quicquid scit, & quicquid humana docet Philosophia) & dicit Hebræos (transcentes, humanam scilicet rationem.*

E Hi non seruantur majestatem, ne opprimantur à gloria.

Hi non curiosè introspiciunt in Arcam Domini; nec minimum tangunt, ne percutiantur super temeritate. *Percussit autem Dominus de viris Bethsamitibus, eò quòd vidissent Arcam Domini. Alia littera: Ed.*

Bethsamita percussit ob curiositatem. 1. Reg. 6. Alij.

D Gregor. Nyssen. 1. de vita Moysi. Exod. 20. Moyses cur primum in luce, posthac in nube vidit Deum.

Sapientia vera men, in hac inscitia pe- Quoniam non cognovi litteraturam, introibo sita est. in potentias Domini. O sapientem! & felicem ignorantiam, qua plus intelligimus, quam tota Aristotelis, ac Platonis Philosophia! Ex nox illuminatio mea. Nox ista omni humano die splendor est. Nox, quae spoliat Aegyptios, (intra sese includens, ac secum ducens quicquid scit, & quicquid humana docet Philosophia) & dicit Hebræos (transcentes, humanam scilicet rationem.

Rupert. ibid.

Ed quod introspexissent in Arcam Domini. Ubi Rupert. Idcirco percussit eos, quia curiosè inspexerunt Arcam Domini.

Item protopla-
remes lapsi.
Gen. 3.
Ezech. 4.
Hebr.

Hoc certè fuit primorum parentum vitium, qui plusquam par est, introspicere voluerunt. Hoc & illius Angeli, qui cum esset primus Seraphinorum, Cherubim dictus est, quod est plenitudo scientiæ, quasi plus scire voluerit, quam oporteret. De quo Propheta: *Perdidisti sapientiam in decore tuo.* Ubi Bernard. Non in decore; sed in suo decore dictus est ille perdidisse sapientiam. Ea ergo ille non modo formatus, sed & formosus fuit. Sed perdidit eam, cum fecit suam: ut non sit aliud in decore sua, quam in sua sapientia perdidisse sapientiam. Proprietas in causa est. Quod sibi sapiens fuit; quod non dedit gloriam Deo, non retulit gratiam pro gratia, quod non secundum veritatem ambulavit in ea, sed ad suam eam revertisse voluntatem, istud est, cur eam perdidit, immò istud est, quod eam perdidit.

Et Lucifer
cecidit.
Ezech. 28.
D. Bern. ser.
74. in Cant.

Abnegandus itaque intellectus, quo intelligamus, claudendusque oculus, quo videamus. Hoc paradoxum anima illa noverat, cui cum Dominus dixisset: *Me semper aspice;* illa respondit: *Ergo oculos mihi erue.*

Baptista Ge-
nium.

De cognitione Dei ex crea-
turis.

PUNCTUM CXX.

Exod. 33.

PER creaturas dignoscitur Creator. Summa flagrabat Moyses desiderio Deum videndi: *Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te.* Cui mox: *Transibit gloria mea, & videbis posteriora mea, faciem autem meam videre non poteris;* quasi diceret: *In creaturarum vestigiis, & Moyses, me dignoscet: transibit gloria mea, & vestigia relinquam, per quæ quàm magnus sim, quàm*

A potens, quàm bonus, ut poteris, conspicias. Sic Hilari. & Irenæus: posteriora sunt *Iob. 36.* ipsi effectus, & creaturæ.

Job: *Omnes homines vident eum* Sed quomodo id fit, & Job? In suis effectibus. *Vnusquisque intuetur procul.* Ubi Gregor. Procul eum intueri, est non D. Greg. jam illum per speciem cernere, sed adhuc ex sola operum suorum admiratione pensare.

B Hinc David: *Celi enarrant gloriam Dei.* Psal. 18. Alij: *Celi enumerant gloriam Dei.* Hebr. Alij: *Celi scribunt gloriam Dei.* Sic Basil. in Hexameron: *Universa hæc mundi moles est veluti liber literis exaratus: palam contestans, ac prædicans gloriam Dei.* Hoc idem Chald. *Qui celos suspicit, cognoscet gloriam Dei.*

Hoc de operibus ejus sub manuum typo Sponsa dicebat. *Manus ejus* (nimirum Sponsæ) *tornatiles, aureæ.* Alia littera: *Manus ejus, volumina aurea.*

C Sic verba faciens de divino illo Sponsæ capite: *Caput ejus, inquit, aurum optimum.* Cam. 5. Heb. propriè: *Aurum traductum, hoc est,* ad intelligendam essentiam, attributa, &c. non est accipienda auri massa, ut est, sed veluti traducenda, volvendaque à manu ad manum.

D Job: *Interroga jumenta, & docebunt te, & volatilia celi, & indicabunt tibi, loquere terra, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris. Quis ignorat, quod omnia hæc manus Domini fecerit?*

Sic vidit Dominum Isaias: *Vidi Dominum, inquit, &c. Et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum.* Hebr. *Et simbrie vestimenti ejus replebant templum.* Vestimenti nomine creaturæ intelliguntur. His omnibus veluti indumento vestietis. Sic Gregor. ad illud Job: *Et speciosis induere vestibus.* Vidit ergo per creaturas Dominum.

E De his egregiè B. Laurentius Justinianus: *Sunt quippe creaturarum species* *Iob. 40.* *humani quidam pædagogus ingenij, & B. Laur. Iust. conditoris earum speculum singulare. ser. de Pent. Hoc Apostolus expressit, dicens: Invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus, &*

